

Enw'r Ymgeisydd	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd

CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU

Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE

General Certificate of Secondary Education

165/52

HANES

**MANYLEB A: ASTUDIAETHAU MANWL AC AMLINELLOL O
AGWEDDAU AR HANES CYMRU/LLOEGR A'R BYD**
**MANYLEB B: ASTUDIAETHAU MANWL A THEMATIG AC ASTUDIAETHAU O
DDATBLYGIAD O AGWEDDAU AR HANES CYMRU/LLOEGR A'R BYD**

PAPUR 1

ASTUDIAETH FANWL

02 – MUDIADAU'R BOBL YNG NGHYMURU A LLOEGR, 1815-1845

P.M. DYDD GWENER, 8 Mehefin 2007

1 awr (o arholiad 2 awr)

Cwestiynau a atebwyd	Swyddfa'n unig
Cw.1 (Gorfodol)	/20
Cw.	/25
CYFANSWM	/45

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch Gwestiwn 1 (Adran A) a *naill ai* Cwestiwn 2 *neu* Gwestiwn 3 o Adran B.

Ysgrifennwch eich atebion ar y llinellau yn y llyfryn hwn. Defnyddiwch dudalennau ychwanegol os nad yw'r llinellau a ddarparwyd yn y llyfryn hwn yn ddigon. Ysgrifennwch eich enw ar bob tudalen ychwanegol a nodwch yn glir rif y cwestiwn rydych yn ei ateb. Rhowch eich tudalennau ychwanegol y tu mewn i'r llyfryn hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Dangosir nifer y marciau sydd ar gael mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran-gwestiwn.

Cewch farciau am ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig.

I ennill y marciau llawn ar gyfer unrhyw gwestiwn, rhaid i'ch atebion fod yn berthnasol a rhaid iddynt wneud defnydd llawn o'r wybodaeth a ddarparwyd.

Ym mhob achos dylech gefnogi eich atebion trwy gyfeirio at eich gwybodaeth a'ch dealltwriaeth o'r pwnc a ddewiswyd.

Ni roddir tystysgrif i ymgeisydd a geir yn ymddwyn yn annheg yn ystod yr arholiad.

Atebwch Gwestiwn 1 yn Adran A a naill ai Cwestiwn 2 neu Gwestiwn 3 yn Adran B.

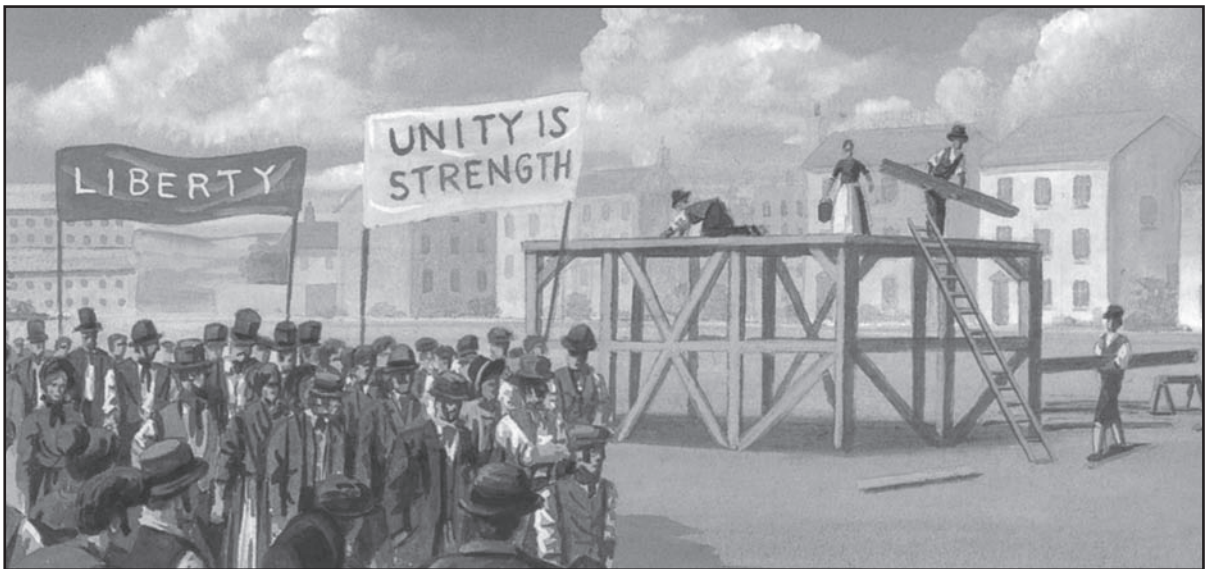
ADRAN A

(GORFODOL)

1. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am dwf radicaliaeth, 1815-1822.

Astudiwch y ffynonellau isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn pob ffynhonnell. [20]

Ffynhonnell A

[Paratoi ar gyfer y cyfarfod mawr yn St Peter's Field, Manceinion yn 1819]

(a) Defnyddiwch Ffynhonnell A, a'r hyn rydych chi'n ei wybod, i ddisgrifio'r cyfarfod yn St Peter's Field yn 1819. [3]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ffynhonnell B

Un o'r Radicaliaid enwocaf oedd Henry 'Orator' Hunt. Byddai'n siarad am yr angen am ddiwygio mewn cyfarfodydd lle roedd miloedd o bobl yn bresennol. Yn 1816 aeth cyfarfod radicalaidd yn Spa Fields yn Llundain yn derfysg erbyn y diwedd. Yn gynnar yn 1817, cychwynnodd gweithwyr cotwm di-waith ym Manceinion ar orymdaith i Lundain.

[Ben Walsh, *British Social and Economic History* (1997)]

- (b) Defnyddiwch y wybodaeth yn Ffynhonnell B, a'r hyn rydych chi'n ei wybod, i egluro pam roedd rhai pobl yn cefnogi radicaliaeth. [4]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ffynhonnell C

Yn gynnar yn y prynhawn, gwelodd yr ynadon fod yn rhaid cael y milwyr i'w cynorthwyo. Roeddynt yn credu y dylai'r gwŷr meirch symud ymlaen. Cafodd y Radical, Hunt, ei arestio. Mae'n ddrwg gennyf ddweud, fodd bynnag, fod rhai o'r bobl anffodus a fynychodd y cyfarfod hwn wedi dioddef anafiadau sabr. Mae un aelod o'r *Manchester Yeomanry* yn gorwedd, os nad yn farw, heb obaith o wella; rydym yn deall iddo gael ei daro â charreg. Mae un o'r cwnstabiliaid arbennig wedi cael ei ladd. Cyflawnodd y *Manchester Yeomanry* eu dyletswydd yn egniol ac effeithiol dros ben.

[Rhan o adroddiad swyddogol y Cyrnol L'Estrange, pennaeth y lluoedd milwrol yn Peterloo (16 Awst 1819)]

- (c) Pa mor ddefnyddiol yw Ffynhonnell C fel tystiolaeth i hanesydd sy'n astudio'r digwyddiadau yn Peterloo?
Eglurwch eich ateb trwy ddefnyddio'r ffynhonnell a'r hyn rydych chi'n ei wybod. [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ffynhonnell CH

Dim ond mewn ychydig o ardaloedd ym Mhrydain, yn y trefi a'r dinasoedd gan fwyaf, roedd digon o grwpiau o weithwyr i roi unrhyw obaith o lwyddo i'r Radicaliaid. Ni fu Radicaliaeth erioed yn fudiad cenedlaethol. Mae'n bwysig cofio hefyd mai un achlysur treisgar ar ei ben ei hun oedd y digwyddiadau yn Peterloo.

[Yr hanesydd, D. Martin, yn ysgrifennu yn ei werslyfr ar gyfer ysgolion, *Britain 1815-1851* (2000)]

(ch) Yn Ffynhonnell CH mae'r awdur yn dweud nad oedd gan y Radicaliaid lawer o obaith o lwyddo am nad oedd ganddynt ddigon o gefnogaeth.

A yw hynny'n ddehongliad dilys?

Yn eich ateb dylech ddefnyddio'r hyn rydych chi'n ei wybod am y testun, cyfeirio at y ffynonellau eraill sy'n berthnasol yn y cwestiwn hwn, ac ystyried sut y daeth yr awdur i'r dehongliad hwn.

[8]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ADRAN B*Atebwch naill ai Cwestiwn 2 neu Gwestiwn 3.***2. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am brotest mewn ardaloedd gwledig.**

Astudiwch y wybodaeth isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

[25]

GWYBODAETH

Roedd llawer o anfodlonrwydd a phrotest mewn rhai ardaloedd gwledig yn ystod y 1830au a dechrau'r 1840au. Mae'r darlun yn dangos tollborth Penparcau, Aberystwyth.

(a) (i) Beth oedd tollborth?

[2]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ii) Eglurwch pam roedd y terfysgwyr Swing yn protestio.

[4]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(iii) Pa mor bwysig oedd William Cobbett yn yr anfodlonrwydd mewn ardaloedd gwledig ar ddechrau'r bedwaredd ganrif ar bymtheg? [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(b) (i) Disgrifiwch beth a ddigwyddodd yn nhloty Caerfyrddin ym Mehefin 1843. [3]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ii) Eglurwch pam y daeth Terfysgoedd Rebeca i ben mor gyflym. [4]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(c) A wnaeth y protestiadau mewn ardaloedd gwledig yng Nghymru a Lloegr yn y 1830au a dechrau'r 1840au gyflawni eu hamcanion? Eglurwch eich ateb yn llawn. [7]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am Siartiaeth.

Astudiwch y wybodaeth isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

[25]

GWYBODAETH

Yn y 1830au roedd gan y gweithwyr lawer o gwynion a achosodd iddynt ymuno â mudiad y Siartwyr. Mae'r darlun yn dangos y Siartwyr yn mynd ag Ail Ddeiseb y Siartwyr i'r Senedd yn 1842.

(a) (i) Beth oedd Deiseb y Siartwyr?

[2]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ii) Eglurwch pam roedd Siartiaeth yn apelio at y gweithwyr.

[4]

(iii) Pa mor bwysig oedd Deiseb Gyntaf y Siartwyr, 1839?

[5]

(b) (i) Disgrifiwch rôl John Frost ym Mudiad y Siartwyr.

[3]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ii) Eglurwch pam roedd gorymdaith y Siartwyr i Gasnewydd ym mis Tachwedd 1839 yn fethiant.

[4]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

